

Erhart, Adolf

Indoeuropeistika

In: *Slavica na Masarykově univerzitě v Brně : literární věda, jazykověda, historiografie, uměnovědy*. Dorovský, Ivan (editor). 2. dopl. a rozš. vyd. V Brně: Masarykova univerzita, 1993, pp. 18-19

ISBN 8021005890

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126860>

Access Date: 21. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

race slavistů; obohacuje je přitom novými koncepcemi a přihlížením k výsledkům, jichž dosáhla současná lingvistika ve světě.

*Arnošt Lamprecht
Stanislav Žaža*

INDOEVROPEISTIKA

Indoevropská srovnávací jazykověda byla vždy pokládána za nutný doplněk konkrétních filologií pěstovaných na filozofických fakultách.

Také v Brně se záhy po založení univerzity pocítila potřeba tohoto základiho filologického oboru: již r. 1926 byl zřízen samostatný seminář pro srovnávací jazykozpyt a jeho vedením byl prozatímně pověřen O. Hujer (→), profesor Karlovy univerzity. Hujer po pět let pravidelně přijížděl do Brna přednášet a staral se sám též o knihovnu nového semináře.

R. 1931 se habilitoval pro srovnávací jazykozpyt Hujerův žák V. Machek (→). Hujer mu předal vedení semináře a Machek pak sám přednášel indoevropský jazykozpyt jako docent s plným úvazkem, od r. 1936 jako profesor. Po více než pětileté přestávce způsobené nacistickou okupací byla v r. 1945 činnost semináře obnovena; jeho knihovnu se podařilo uchovat přes dobu okupace bez větších ztrát. V rámci vysokoškolské reformy byl seminář pro srovnávací jazykozpyt v r. 1950 vtělen do katedry starověké kultury. V r. 1958 se indoevropéistika včlenila do katedry slavistiky, od r. 1963 je pak součástí katedry českého jazyka, slovanské, indoevropské a obecné jazykovědy (knihovna bývalého semináře je však uchována jako samostatný knihovní celek).

Machkovi přísluší hlavní zásluha o dobré jméno brněnské indoevropéistiky. Díky jemu se stalo Brno po druhé světové válce hlavním střediskem bádání v tomto vědním oboru v ČSSR; vedle filozofické fakulty je indoevropéistika pěstována i v brněnském Ústavu slavistiky ČSAV (Machek byl po řadu let externím vedoucím etymologického pracoviště).

Přednáškami z indoevropské jazykovědy procházeli až do r. 1950 povinně všichni posluchači filologických oborů (tehdejší zkušební řád předepisoval tříhodinovou semestrální přednášku z tohoto oboru), bylo však i mnoho takových, kteří navštěvovali dobrovolně další přednášky a semináře. Nejednoho z nich přivedly právě přednášky O. Hujera a V. Machka k hlubšímu zájmu o historii jazyka a koneckonců na dráhu vysokoškolského učitele nebo vědeckého pracovníka Československé akademie věd. K brněnským žákům O. Hujera patřili mj. K. Janáček, F. Kopečný a A. Mátl (→), žáky V. Machka byli A. Lamprecht (→), J. Bauer (→), R. Mrázek (→), M. Jelínek (→), R. Večerka (→), M. Dokulil, I. Němec, E. Havlová (→) a mnoho dalších.

Svou badatelskou činnost zaměřil prof. Machek od samého začátku na problematiku slovanské etymologie (indoevropských základů slovanské slovní zásoby). Získal si světové jméno jako autor velkého počtu origi-

nálních výkladů slov i jako průkopník nových metod etymologického bádání. Publikoval tiskem celkem 348 prací, z toho čtyři knižní.

Poněkud jinak je zaměřena pedagogická a zvláště badatelská činnost Machkova žáka a nástupce A. Erharta (→). V jeho pedagogické činnosti zaujímají důležité místo přednášky z obecné jazykovědy, vyžadované studijními plány filologických oborů. Více než slovanské jazyky poutají ovšem Erhartovu pozornost jazyky baltské a indoíránské. Svědectvím toho jsou mj. první česky psané mluvnice těchto jazyků, jež vzešly právě z jeho péra. Hlavním polem Erhartova bádání je však morfologická stavba indoevropských jazyků. Kromě řady článků věnoval této problematice již tři knižní práce.

Adolf Erhart

PALEOSLOVENISTIKA

Jako zvláštní studijní obor se staroslověnština na filozofické fakultě v Brně nestudovala, tvořila však — stejně jako na většině světových univerzit, kde se pěstuje slavistika — povinnou složku studia slovanské filologie. Adepti oboru ji poznávají jednak pro ni samu, aby se jejím prostřednictvím mohli přímo seznámit s nejstaršími literárními památkami slovanskými, jednak jako přirozenou „vstupní bránu“ do slovanské filologie, jako základní slovansky komparatistickou disciplínu literární, ale zejména lingvistickou. Pro tyto srovnávací aspekty ve využití staroslověnštiny při studiu slovanské filologie se stolice staroslověnštiny obsazovaly zpravidla pracovníky, kteří byli zároveň zaměřeni i ke srovnávací slovanské jazykovědě.

Filozofická fakulta brněnské univerzity měla to štěstí, že se pro ni podařilo od samého počátku získat komparatistu a paleoslovenistu mezinárodního věhlasu: V. Vondrák (→), povoláný do Brna z vídeňské univerzity, se od studijního roku 1921/22 ujal obvyklé cyklické přednášky ze stsl. mluvnice i příslušného seminárního cvičení. Přednášel však kromě toho i na speciální témata. V době svého brněnského působení měl Vondrák za sebou velké paleoslovenistické práce: *Studie z oboru csl. písemnictví*, studie o Janun Exarchovi bulharském, o Kijevských listech a Pražských zlomcích, o penitenciálu, o legendě o sv. Václavu, edici Glagolity Clozova i obě vydání své rozsáhlé staroslověnské mluvnice. Dále Vondrák otiskoval převážně studie ze srovnávací slovanské jazykovědy. Z oboru paleoslovenistiky mj. vydal církevněslovanskou chrestomatii, cennou vydanými texty a dobrým studijním slovníčkem.

K Vondrákovým brněnským žákům patřil M. Noha (→), v letech 1921 až 1931 první asistent slovanského semináře. Ten se však po nenadálé Vondrákově smrti v roce 1925 nemohl stát ještě jeho nástupcem; z oboru paleoslovenistiky publikoval vědecké práce až mnohem později, již mimo svazek brněnské univerzity.

Přednášky a semináře ze staroslověnštiny od letního semestru 1925/26